

Miljøverndepartementet
Avdeling for klima og forurensning
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

(Referanse må oppgis)
Vår referanse: 10/02618-4
Arkivkode: K00 &00
Saksbehandler: Niklas K. Tessem
Deres referanse: 200804249
Dato: 10.3.2011

Innspill til NOU 2010:10 "Tilpassing til eit klima i endring"

KS Bedrift er den ledende interesseorganisasjonen for bedrifter i det offentlige markedet, og vil med dette gi innspill til NOU 2010:10.

KS Bedrift har medlemmer som forvalter kritisk infrastruktur og dermed er utsatt for potensielle konsekvenser av klimaendringer, som identifisert i NOUen. Flere av disse områdene er organisert i egne utvalg:

1. *KS Bedrift Energi* representerer 109 lokalt og regionalt eide kraftselskaper.
2. *KS Bedrift Avfall* er arbeidsgiver- og interesseorganisasjon for landets 85 kommunalt eide avfallsbedrifter.
3. *KS Bedrift Havn* organiserer 26 havner i Norge, hvorav flere av landets største trafikkhavner.
4. *Vann- og avløpsbransjen* er også organisert i KS Bedrift med 12 kommunale bedrifter innen (VA), og vi vil derfor gi innspill også for denne sektoren.

1. KS Bedrift Energi

KS Bedrift Energi representerer primært lokale og regionale energiselskaper. For disse er det svært viktig at man har gode investeringsincentiver for fornyelse og forsterkning av overføringsnettene med sikte på å møte endringer i klimaet. I tillegg vil det være avgjørende med gode beredskapsordninger og informasjonsløsninger.

Investeringer i infrastruktur - særlig i utsatte strøk.

- Det statlige incentivsystemet må tilpasses behov for lokal opprustning. Store deler av nettet er bygget på 1960-70 tallet.
- Kabling fører til mindre værutsatte strømleveranser. Dette krever i mange tilfeller store investeringer, særlig over lengre strekninger. Derfor er dette mest aktuelt i lokale distribusjonsnett.
- Tosidig innmating vil gi et sikrere nett, siden strømleveransen fremdeles opprettholdes ved brudd i én linje. Dette vil kreve store investeringer og byr på utfordringer i forhold til arealplanlegging og lokale interesser.

Beredskap – øvelser og reserveløsninger

- Reserveforsyning til trafostasjoner og kopleingspunkt i nettet – forberedelse for aggregatilkopling.
- Aggregatilkopling hos enkeltkunder.
- Beredskapsplan og øvelser.
- Samarbeid med naboer, og med ”vennskapseverk”.
- Avtaler med entreprenører og leverandører om materiell og utførerkompetanse.
- Oversikt over aggregater og avtale om bruk.
- Planer for delvis forsyning om nødvendig, prioritert og periodevis.

Informasjon og bevisstgjøring.

- Det er viktig med informasjon om at strømmen kan bli borte, og om hvilke områder som er mest utsatt.
- Det må etableres god kontakt mellom sentrale myndigheter, e-verk og kommuner lokalt.
- Bevisstgjøre kunder med ”livsviktig” strømbehov – alle som ikke kan akseptere strømstans må være forberedt på å sikre seg selv. Dette gjelder for eksempel helsesektoren, dyrehold, prosessindustri, data og telekommunikasjon.

2. KS Bedrift Avfall

Det meste av infrastrukturen knyttet til behandling av restavfall er eid av kommunen; avfallsdeponier, anlegg for biologisk behandling av avfall og forbrenningsanlegg. Anlegg for sortering av avfall er stort sett eid av den private delen av avfallsbransjen. KS Bedrift Avfall støtter utredningens anbefaling om at det trengs mer forskning på omfanget av forurensing som en følge av et endret klima, og at det må utarbeides rettledeende krav til sigevann i deponi. Vi vil fremheve noen områder som krever videre oppfølging ved klimatilpassningsarbeidet.

ROS-analyser

NOU 2010:10 indikerer at vil kunne få mer med ekstremvær i form av større nedbørsmengder og skredfare. Det er derfor avgjørende at deponier sikres mot potensiell skade som følge av endrede grunnforhold. Det gjøres i dag et godt arbeid i kommunene for å utvikle risiko og beredskapsanalyser (ROS) for dette. Det er viktig at myndighetene på alle nivåer følger opp det arbeidet, og gir midler til analyser som vil kunne avdekke sårbarhet i forhold til klimaendringer.

Beredskapsplaner

I forbindelse med ekstremvær kan det være nødvendig med et utstrakt offentlig-privat samarbeid for å sørge for å få ryddet opp. Da vil det være nødvendig med gode beredskapsplaner som kan prioritere ulike typer avfallsinnsamling og samle innsatsen på tvers av sektorer og kommunegrenser.

Biogass

En økning i gjennomsnittlig temperatur vil kunne forlenge vekstsesongen over hele landet. Det vil øke mengden av biologisk materiale, en ressurs som kan brukes til energiutnyttning i form av fjernvarme eller drivstoff. I tillegg vil man kunne utnytte næringsstoffene i etterkant av energiutnyttelsen. Det er behov for gode investeringsincentiver for å tilrettelegge for utbygging av nye anlegg og tilhørende infrastruktur, samt oppgradering av eksisterende anlegg.

Forbrenning

Forbrenningsanlegg med fjernvarme vil kunne ha en positiv effekt på klimaet om anleggene erstatter oljefyring og annen oppvarming som produserer mye luftforurensning. En høyere gjennomsnittlig temperatur vil kunne føre til endret bakterieflora og nye sykdommer i Norge. I krisesituasjoner kan dette øke behovet for hygienisk destruksjon gjennom forbrenning. Incentivsystemet må derfor legges til rette for utvikling av forbrenningsanlegg i Norge. Forbrenningskapasitet bidrar til beredskap på flere måter, gir en god løsning på håndtering av restavfall og sikrer effektiv energiutnyttelse som bidrar til reduksjon av klimagasser – særlig i tettbygde strøk og byer.

3. KS Bedrift Havn

Rapporten "NOU 2010:10: Tilpassing til eit klima i endring " indikerer at det vil bli større infrastrukturproblemer som en følge av ekstreme værforhold, som vil føre til flere skred og ras. Sjøtransport vil være et reelt og godt alternativ i norsk samferdsel, men det er avgjørende med bedre rammevilkår for næringen.

Dette kan primært løses med to virkemidler: investering i havner som en del av effektive trafikknutepunkt og lavere statlige avgifter på sjøtransporten for å gjøre den mer konkurransedyktig med veitransport.

En oversikt Tromsø Havn har laget viser at fordelingen mellom statlige avgifter og avgifter som tilfaller havnen er svært ulik. Basert på åtte reelle anløp kom havnen frem til at kun mellom 17, 32 – 26,54 % av avgiftene tilfalt havnen, mens resten var statlige avgifter. Dette forholdet indikerer at det største avgiftstrykket kommer fra staten. Det må derfor arbeides med forenkling og reduksjon i avgiftstrykket fra statlig side.

Målet om økt satsning på sjøtransport i Nasjonal Transportplan er også forankret i KS Landsstyre fra oktober 2010:

Landsstyret mener at det i prosessen med revidert Nasjonal Transportplan 2014 – 2023 må legges mer vekt på samordning av ulike transportformer enn det som har vært tilfelle i tidligere prosesser med NTP. Skal vi nå målet om økt sjøtransport, som det er bred politisk enighet om, må investeringer i veier, jernbane og infrastrukturen til havnene sees i sammenheng.

4. Vann og avløp

Overvann og flom

Klimaendringene vil trolig føre til økt nedbørsintensitet. Vi må regne med mer ekstremregn. I tillegg kan fortetning i tettstedene bidra til overvannsflommer. Mange steder er det derfor behov for å øke overvannskapasiteten i avløpssystemene. Og mange steder er det behov for å tilrettelegge for lokal overvannshåndtering, gjennom fysiske inngrep i landskapet. Det er svært viktig at kommunene har systemer som kan håndtere de økte nedbørmengdene og forebygge overvannsflommer. Kommunene må være forberedt ut fra oppdaterte og lokale langstidsprognoser om nedbør.

Vi støtter Norsk Vanns ønske om å oppdatere rapporten "Veiledning i klimatilpasset overvannshåndtering" fra 2005. En slik veileder må ta hensyn til den siste forskningen om klimaendringer og deres mulige følger. Dette er et viktig redskap både for VA-personell og for alle som jobber med, eller har et overordnet ansvar for, arealplanlegging. Vi mener også at

det er behov for retningslinjer for å sikre at klimascenariene tas hensyn til i kommunale planprosesser. Ikke minst når det gjelder havnivåstigningen.

Klimaendringene aktualiserer også at det er andre problemstillinger som bør avklares. Gebyrregelverket bør moderniseres, blant annet ved å avklare hvordan ulike deler av overvannskostnadene skal finansieres.

Drikkevann

Klimaendringene vil også kunne påvirke kvaliteten på råvannkildene. Ikke minst kan det bli en økning av smittestoffer i kildene. Dette kan komme dels som følge av økt sirkulasjon mellom vannlagene, og dels som følge av at temperaturendringer kan endre på bakteriefloraen. Også flomvann kan påvirke drikkevannskvaliteten. En risiko som vil øke ved hyppigere flom, er innsug av forurenset vann ved eventuelt undertrykk på vannledningen. Dessuten risikerer man flere tilbakeslag fra avløpsnett til vannkummer. Blant annet ut fra disse problemstillingene mener vi at staten bør satse mer aktivt på vann- og avløpsrelatert FoU.

Bjørg R. Rydsaa
Direktør

